

K O R K E I N O I K E U S

P Ä Ä T Ö S

Diaarinro 1 (9)
S2011/260

Antopäivä
12.4.2011

Nro
824

MUUTOKSENHAKIJA Satu B Helsinki

VASTAPUOLI Andrew A Kanada

ASIA Lapsen palauttaminen Haagin sopimuksen nojalla

RATKAISU, JOHON ON HAETTU MUUTOSTA

Helsingin hovioikeuden tähän liitetty päätös
22.3.2011 nro 879

VÄLITOIMI

Korkein oikeus on päätöksellään 25.3.2011 oikeudenkäymiskäär-
ren 30 luvun 23 §:n nojalla määrännyt, ettei hovioikeuden
päätöstä ollut toistaiseksi pantava täytäntöön.

MUUTOKSENHAKU KORKEIMMASSA OIKEUDESSA

Satu I B on valituksessaan vaatinut, että hovioi-
keuden päätös kumotaan ja hakemus lapsen palauttamisesta hy-
lätään ja että Andrew A velvoitetaan korvaamaan hänen
oikeudenkäyntikulunsa asiassa hovioikeuden ja Korkeimman oi-
keuden osalta korkoineen. Lisäksi Satu B on vaatinut,
että Korkein oikeus toimittaa asiassa suullisen käsittelyn.

Andrew (A) on vastannut valitukseen vaatien sen hylkäämistä.

KORKEIMMAN OIKEUDEN RATKAISU

Käsittelyratkaisu

Asian ratkaisemisen kannalta keskeiset tosiseikat käyvät ilmi kirjallisesta oikeudenkäyntiaineistosta. Tähän sekä pääasiasratkaisun perusteluista ilmenevään nähden Satu B pyyntö suullisen käsittelyn toimittamisesta hylätään.

Pääasiasratkaisun perustelut

1. Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 30 §:n mukaan Suomessa oleva lapsi, joka on luvattomasti viety pois siitä valtiosta, jossa lapsella oli asuinpaikka, taikka jätetty luvattomasti palauttamatta, on määrättävä heti palautettavaksi, jos lapsella välittömästi ennen luvaton- ta poisviemistä tai palauttamatta jättämistä oli asuinpaikka valtiossa, joka on Haagissa 25.10.1980 kansainvälisestä lapsikaappauksesta tehdyn yksityisoikeuden alaa koskevan yleis-sopimuksen (Haagin sopimus) osapuoli.

2. Asiassa on riidatonta, että Satu ja Andrew [REDACTED] ovat asuneet Kanadassa vuodesta 2003 vuoden 2008 heinäkuuhun asti. Satu B on heinäkuun 2008 puolivälissä matkustanut yksin Suomeen, jossa C on syntynyt

27.9.2008. Myös Andrew A on lapsen syntymän aikoihin oleskellut joitakin viikkoja Suomessa. Satu B on marras-joulukuun vaihteessa 2008 palannut lapsen kanssa Kanadaan, jossa hän on väestörekisteritietojen mukaan asunut 10.12.2008 alkaen. Satu B on 1.3.2010 matkustanut lapsen kanssa Suomeen, josta hänen oli ollut tarkoitus palata Kanadaan 31.3. tai 19.4.2010.

3. Asianosaisten Korkeimmassa oikeudessa esittämistä lausumista ilmenee, että he olivat jo ennen lapsen syntymää keskustelleet siitä, voisivatko he jossakin vaiheessa lapsen syntymän jälkeen muuttaa asumaan Suomeen. Satu B mukaan he olivat tuolloin sopineetkin Suomeen muuttamisesta, ja lapsen syntymän jälkeen tapahtunut paluu Kanadaan oli tarkoitettu vain väliaikaiseksi. Andrew A puolestaan on ilmoittanut, että Satu B:n esityksen mukaista sopimusta ei ollut tehty, vaikkakin muutto Suomeen olisi hänen mielestään voinut tulla kysymykseen joskus tulevaisuudessa.

4. Satu ja Andrew ovat 26.11.2008 tehneet Helsingin sosiaaliviraston lakimiehen viranhaltijapäätöksellä vahvistaman sopimuksen, jonka mukaan lapsi asuu äidin luona. Lapsen huollosta tai tapaamisoikeudesta ei tuossa yhteydessä ole sovittu. Sosiaaliviraston lakimiehen tekemistä muistiinpanoista ilmenee, että sopimusta tehtäessä oli keskusteltu myös Kanadaan palaamisen kestosta. Muistiinpanomerkinnän mukaan äiti olisi halunnut tulla asumaan Suomeen, kun taas isä

olisi halunnut palata takaisin Kanadaan "joksikin aikaa".

Andrew A on vastauksessaan kertonut, että samassa yhteydessä hänen allekirjoitettavakseen oli tarjottu myös sopimusta siitä, että paluu Kanadaan olisi ollut vain väliaikainen, mutta tuota asiakirjaa hän ei ollut suostunut allekirjoittamaan.

5. Sosiaaliviraston lakimiehen muistiinpanot ja lapsen asumista koskevan sopimuksen tekeminen sekä todisteeksi esitetty puolisoiden välinen sähköpostikirjeenvaihto tukevat sitä käsitystä, että Satu B on ymmärtänyt Kanadaan muuton vuoden 2008 lopulla välivaiheeksi, jonka jälkeen perhe muuttaisi vakinaisesti Suomeen. Kirjeenvaihdossa Andrew A ei ole suoranaisesti kiistänyt tällaista yhteistä tarkoitusta, mutta on tuonut esiin erinäisiä olosuhteiden muutoksia sekä työhönsä ja perheen taloudelliseen tilanteeseen liittyviä perusteluja, jotka puoltavat asumista Kanadassa. Kun Suomeen muuton ajankohta on jäänyt avoimeksi ja yhteisymmärrys muutoinkin monilta osin epämääräiseksi, Korkein oikeus katsoo, ettei riittäviä sopimuksellisia perusteita lapsen palautusvaatimuksen torjumiseen ole esitetty.

6. Asiassa on siten ratkaisevaa se, onko C asuinpaikka ollut Kanadassa vai Suomessa välittömästi ennen sitä, kun Satu B on Andrew A:n pyynnöstä huolimatta jättänyt palauttamatta lapsen Kanadaan.

7. Haagin sopimuksen soveltamista koskevassa kansainvälisessä oikeuskäytännössä on katsottu, että lapsen asuinpaikka voi toiseen valtioon muuttamisen jälkeen vaihtua melko lyhyenkin asumisajan jälkeen, mikäli oleskelun pituus toiseen valtioon muutettaessa on jäänyt avoimeksi (Cameron v. Cameron 1996¹). Oikeuskäytännössä on edelleen katsottu, että mikäli lapsen asuminen muuton jälkeen toisessa valtiossa on kestänyt riittävän pitkään, esimerkiksi noin vuoden ajan, lapsen asuinpaikka on siirtynyt muuttovaltioon siitä huolimatta, että vanhemmat olivat keskustelleet lähtövaltioon paluun mahdollisuudesta (Moran v. Moran 1997²). Huomiota on kiinnitetty myös siihen, onko vanhempien tarkoituksena toiseen valtioon muutettaessa ollut hylätä aikaisempi asuinmaansa. Jos tämä ei ole ollut tarkoitus, yli vuodeenkaan asuminen toisessa valtiossa ei ole välttämättä vielä osoittanut, että lähtövaltio olisi lakannut olemasta lapsen asuinpaikka (Mozes v. Mozes 2001³). Mikäli vanhempien yhteinen tarkoitus lapsen asuinpaikan muotoutumisesta on jäänyt epäselväksi, asiaa on tullut arvioida ottaen huomioon tosiasialliset olosuhteet kokonaisuutena. Tässä arviossa ei ole kuitenkaan annettu ratkaisevaa merkitystä sille, missä valtiossa lapsi on syntynyt (Delvoye v. Lee 2002⁴).

8. Satu ja Andrew ovat 2 kohdassa mainituin tavoin asuneet ennen *Cin* syntymää pitkään Kanadassa,

¹ Cameron v. Cameron 1996 SC 17, 1996 SLT 306, 1996 SCLR 25, Inner House of the Court of Session Scotland 24.10.1995

² Moran v. Moran 1997 SLT 541, Outer House of the Court of Session Scotland 25.08.1995

³ Mozes v. Mozes 239 F. 3d 1067, United States Court of Appeals for the Ninth Circuit 09.01.2001

⁴ Delvoye v. Lee 224 F. Supp. 2d 843, United States District Court for the District of New Jersey 24.09.20

jossa heillä on ollut yhteinen asunto. Satu B ilmeisenä pyrkimyksenä on ollut, että perhe muuttaisi lapsen syntymän jälkeen Suomeen. Sopimusta lapsen asumisesta äidin luona voidaan pitää osoituksena tästä Satu B tavoitteesta, mutta sopimuksen perusteella ei sitä vastoin voida päätellä, että Satu ja Andrew A:n kesken olisi syntynyt yksimielisyys perheen muuttamisesta jonakin tiettyä ajankohtana Suomeen. C on muutettuaan alle kolmen kuukauden ikäisenä äitinsä kanssa Kanadaan asunut siellä runsaan vuoden ajan, kunnes Satu B on 1.3.2010 matkustanut lapsen kanssa Suomeen. Satu B omasta menettelystä Suomeen matkustamisen yhteydessä, muun muassa paluulippujen varaamisesta, voidaan päätellä, että kysymyksessä olisi ollut vain noin kuukauden mittaiseksi suunniteltu vierailu Suomessa. Andrew A ei ole hyväksynyt C:n jäämistä Suomeen. Hän on tehnyt heinäkuussa 2010 Kanadassa paikalliselle viranomaiselle lapsen palauttamista koskevan hakemuksen, joka on toimitettu Suomen oikeusministeriölle. Andrew A:n hyväksymistä ei osoita sekään, että hakemuksen vireillepano hovioikeudessa on viivästynyt, koska se on johtunut hänestä riippumattomista syistä.

9. Korkein oikeus katsoo johtopäätöksensä, että C:n tosiasialliseksi asuinpaikaksi on vakiintunut Kanada. Hänen Haagin sopimuksen mukainen asuinpaikkansa on siten ollut Kanadassa, kun Satu B on matkustanut lapsen kanssa Suomeen. Lapsen palauttamatta jättäminen on siten ollut luvaton.

10. Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 34 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan palauttamista koskeva hakemus voidaan hylätä, jos on vakava vaara, että palauttaminen saattaisi lapsen alttiiksi ruumiillisille tai henkisille vaurioille taikka että lapsi muutoin joutuisi sietämättömiin olosuhteisiin. Säännöksestä tarkoitettua kieltäytymisperustetta on tulkittava siten, ettei Haagin sopimuksen tarkoituksen toteutuminen vaarannu.

11. Satu B ei ole esittänyt vetoamansa kieltäytymisperusteen tueksi sellaisia seikkoja, jotka viittaisivat siihen, että C:n henkinen tai ruumiillinen terveys voisi olla Kanadassa vakavassa vaarassa. Näin ollen Korkein oikeus katsoo, ettei palauttamiselle ole mainitussa lainkohdassa tarkoitettua kieltäytymisperustetta.

12. Näillä ja hovioikeuden muutoin mainitsemilla perusteilla Korkein oikeus katsoo, ettei hovioikeuden päätöksen lopputulosta ole syytä muuttaa.

13. Andrew A. Korkeimmassa oikeudessa avustaneen asianajaja X:n palkkio määrätään oikeusavun palkkioperusteista annetun asetuksen 8 §:n nojalla maksettavaksi 20 prosentilla korotettuna, koska avustaja on joutunut suorittamaan tehtävänsä erityisen kiireellisenä ja osin vieraalla kielellä ja koska tehtävän hoitaminen on edellyttänyt erityistä asiantuntemusta.

Päätöslauselma

Hovioikeuden päätöksen lopputulosta ei muuteta.

Asiassa määrätty täytäntöönpanokielto raukeaa.

Valtion varoista maksetaan asianajaja Y
palkkioksi Satu B:n avustamisesta Korkeimmassa oikeu-
dessa asian hoitamisen edellyttämän 19 tunnin 30 minuutin
työmäärän perusteella 1 824 euroa sekä arvonlisäveron määrä
419,52 euroa.

Valtion varoista maksetaan asianajaja X:n
palkkioksi Andrew A:n avustamisesta Korkeimmassa oi-
keudessa asian hoitamisen edellyttämän 21 tunnin työmäärän
perusteella 2 520 euroa sekä arvonnäköveron määrä 579,60 eu-
roa.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

KORKEIN OIKEUS

Mikko Tulokas

Hannu Rajalahti

Jorma Rudanko

Pekka Koponen

Ari Kantor

Samuli Sillanpää